

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1473>

Geliş Tarihi: 10.11.2018

Kabul Tarihi: 27.12.2018

TÜRKİYE İLE BAZI AVRUPA ÜLKELERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNİN VERİMLİLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI¹

Mustafa KARADAĞ- Resul AĞIRTAŞ - Yüksel SAVUCU

Y. Süreyya SEZER - A. Serdar YÜCEL - Oktay KIZAR

Özet

Araştırmanın amacı Avrupa ülkelerindeki yıllık beden eğitimi ders sayıları ile Türkiye'deki yıllık beden eğitimi ders sayılarının karşılaştırılarak beden eğitimi derslerinin verimliliğini karşılaştırmaktır. Bu çalışma, betimsel bir çalışma olup, Avrupa ülkelerinde ilköğretim düzeyinde spor eğitimi sistemlerinin karşılaştırılması ve mevcut durumlarının değerlendirmesine yönelik, "Belge Çözümleme" ile desenlenmiştir. Çalışmanın evrenini Belçika, Almanya, Letonya, Avusturya, İsviçre, Arnavutluk, Danimarka, Finlandiya, Bulgaristan, Estonya, Fransa, Çek Cumhuriyeti, Almanya, Finlandiya, Hollanda, İrlanda, Hırvatistan, Norveç, Litvanya, Malta, İzlanda, Slovakya, İngiltere, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Kıbrıs, Sırbistan Karadağ, Letonya, Portekiz, Macaristan, Romanya, Ukrayna, Malta, Yunanistan, Polonya ve Türkiye olmak üzere toplam 38 Avrupa ülkesi oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem yoluna gidilmeyip belirlenen amaçlar kapsamında çalışılmıştır. Bu amaçla ülkelerde okutulan ders sayıları tablollaştırılıp, ülkelerdeki obezite oranları ile ülkelerdeki nüfusa göre sporcu yüzdeleri hesaplanarak beden eğitimi derslerinin verimliliği karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda Avrupa ülkelerinde beden eğitimi dersinin ilk ve alt öğretim basamaklarında zorunlu ders olarak okutulduğu ve ana öğretim programının ayrılmaz bir parçası olduğu belirlenmiştir. Bu ülkelerde eğitim-öğretim sürecinin yaklaşık %10'luk kısmı beden eğitimi ve spor derslerine ayrılmıştır. Beden eğitimi ve spor derslerine ayrılan süre bu ülkelerde matematik için ayrılan sürenin yarısına tekabül etmektedir. Beden eğitimi derslerinin Avrupa ülkelerinde daha çok önemsendiği, Türkiye'de gereken önemin verilmediği, genellikle "boş ders" tabiriyle değerlendirildiği

¹ Bu çalışma 18-20 Kasım 2016 tarihleri arasında yapılan 10. Uluslararası Beden Eğitimi, Spor ve Fiziksel Terapi Kongresimde poster bildiri olarak sunulmuştur.

Mustafa KARADAĞ- Resul AĞIRTAŞ - Yüksel SAVUCU

Y. Süreyya SEZER - A. Serdar YÜCEL - Oktay KIZAR

görülmektedir. Bedeneğitimi derslerinin tıpkı Türkiye’de olduğu gibi Avrupa’da da obeziteye alternatif bir çözüm olmadığı görülmektedir. Türkiye’de beden eğitimi derslerinin önemsenmeyişi sporcu yetiştirilmesinde de önemli sorunlara neden olmaktadır. Avrupa ülkelerinde ortalama her 8 kişiden biri sporcu olarak yetişirken bu oran Türkiye’de 115 kişiden 1 kişi sporcu olarak yetişmektedir.

Keywords: Beden Eğitimi ve Spor, Eğitim, Fiziksel Aktivite.

Comparison of Efficiency of Physical Education Courses in Turkey and Certain European Countries

Abstract

The study aims to compare the efficiency of physical education courses by comparing the number of annual physical education courses in European countries and the number of annual physical education courses in Turkey. This study is a descriptive research and designed with the “Document Analysis” for comparison of sports education systems of primary education level and evaluation of their current status in European countries. Population of the study consists of European countries (Germany, Albania, Austria, Belgium, Bulgaria, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Croatia, the Netherlands, England, Ireland, Spain, Sweden, Switzerland, Italy, Iceland, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Norway, Poland, Portugal, Romania, Serbia-Montenegro, Slovakia, Ukraine, Greece and Turkey). The study has no sample but examines the established objectives. To that end, the number of courses offered in the countries is listed in tables and percentage of rates of obesity and athlete percentages compared with population were calculated to compare the efficiency of physical education courses.

In conclusion, physical education course is compulsory in primary and sub-secondary education levels in the entire Europe and an important part of main curriculum. The period of time that is allocated to physical education is approximately equal to a time less than 10% of total education time, while such period of time is only equal to about half of the time allocated to the math course. It is observed that physical education courses are paid more attention in European countries, but they are not given due importance in Turkey and generally considered as “idle class”. It is seen that, just like in Turkey, physical education courses are not an alternative solution to obesity in Europe as well. The failure to attach importance to physical education courses in Turkey also causes significant problems in developing athletes. One out of 8 persons develops

Türkiye İle Bazı Avrupa Ülkelerinin Beden Eğitimi Derslerinin Verimliliğinin Karşılaştırılması

as athlete in European countries on the average, while this rate is one out of 115 persons in Turkey.

Keywords: Physical Education and Sports, Education, Physical Activity.

GİRİŞ

Bir toplumun gelişmişlik düzeyini ortaya koyan en önemli göstergelerinden biri eğitimidir. Eğitim bireylerde istendik davranışların kazandırılması ve bununla birlikte olumsuz davranışların da sonlandırılmasıdır. Bireyin bir uyarana verdiği tepki, bireyde istenilen yönde devamlı bir hareket haline gelmişse öğrenme gerçekleşmiştir. Akyüz (1999) eğitimi; toplumun istekleri doğrultusunda bireyin duygusal, bilişsel, fiziksel, toplumsal, davranışsal özelliklerinin ve yeteneklerinin geliştirilmesi ve bireye belli hedefler doğrultusunda yeni bilişsel ve fiziksel kabiliyetler kazandırılması amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamı olarak tanımlamıştır.

Nitelikli kişilerin nitelikli toplumları oluşturduğu dikkate alındığında eğitimin toplumlar açısından önemi ortaya çıkmaktadır. Bowen (1997) eğitimin, toplumların sosyo-ekonomik açıdan kalkınmasında önemli rol oynayan inşa gücü faktörünü geliştirmek amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler olarak tanımlamış ve ülkelerin temel yatırım araçları içerisinde olması gerektiğini ifade etmiştir. Bireylere belli hedefler ve amaçlar doğrultusunda birtakım kabiliyetler kazandırılması, çeşitli fiziksel ve bilişsel değişimlerin gerçekleştirilmesi ile toplumların sosyo-kültürel, bilimsel ve ekonomik açıdan kalkınmalarının sağlanması vurgulanmıştır.

Günümüzde eğitimin bu denli önemli olması toplumsal gelişmişlikle arasındaki sıkı ilişkiden kaynaklanmaktadır. Ülkelerin ve milletlerin gelişmişlik ön şartı olarak kabul edilen kültürel, sosyal ve teknolojik yapıların temel taşının eğitim olduğunu söylemek bu noktada doğru olacaktır. Eğitim bir yandan bireyi yaşadığı toplum için yararlı ve nitelikli kişiler haline getirirken diğer yandan toplum niteliğine de aynı paralelde katkı sağlamaktadır. Ülkelere, coğrafi koşullara, kültürlere ve değerlere göre farklılıklar gösterse de eğitim tüm toplumlarda aynı ortak amaca hizmet etmektedir. Atatürk de “Eğitimidir ki, bir ulusu ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum olarak yaşatır ya da tutsaklığa ve sefaletle sürükler” sözüyle eğitimin değerini belirtmiştir.

Eğitim, bireylerde doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanoğlu hayatı boyunca formal veya informal olarak devamlı bir eğitime tabi tutulur. Toplumlar için önemli ve aynı zamanda kapsamlı bir süreç olan eğitim, bireylere yalnızca bilişsel yönden değil, aynı zamanda ruhsal, sosyal ve fiziksel yönden de katkı sağlayarak onların bir bütün olarak gelişmelerini amaçlamaktadır. Eğitimin tüm bu amaçlarının gerçekleştirilmesi bakımından genel eğitimin içerisinde önemli bir paya sahip olan beden eğitimi dersleri, bütün okullarda her kademede genel eğitimin bir tamamlayıcısı olarak okutulmaktadır.

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler sonucunda beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin insan hayatına yönelik önemi de gün geçtikçe artmıştır. Yeni neslin sağlıklı bir şekilde büyümesini sağlamak, güçlü ve sağlıklı bireyler yetiştirerek işgücü verimini arttırmak, sportif faaliyetler sayesinde toplumlar ve kültürler arası kaynaşmayı sağlamak gibi unsurlar beden eğitimi ve sporun önemini arttırmaktadır. Ülkeler ayrıca uluslararası platformda kendini göstermek ve ön plana çıkabilmek amacıyla çeşitli spor dallarında elit sporcular yetiştirmek için gayret sarf etmektedirler.

Nitekim Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin desteği ile Hardman ve Marshall (2000) tarafından 126 ülkede gerçekleştiren araştırmada; ülkelerin %92'sinden fazlasında beden eğitimi dersinin öğretim programları içerisinde zorunlu bir ders olarak yer aldığı ortaya konulmuştur.

Atatürk de “Müspet bilimlerin temellerine dayanan, güzel sanatları seven, fikir terbiyesinde olduğu kadar, beden terbiyesinde de kabiliyeti artmış ve yükselmiş olan faziletli, kudretli bir nesil yetiştirmek ana siyasetimizin açık dileğidir” sözüyle beden eğitimi ve sporun, bireyler ve dolayısıyla da toplumlar için önemini belirtmiş ve hedefini çizmiştir.

Bu çalışmanın genel amacı, Türkiye’de uygulamaya konulan, İlköğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı ve Avrupa ülkelerinde uygulanan Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı’nın verimliliğinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir.

Türkiye İle Bazı Avrupa Ülkelerinin Beden Eğitimi Derslerinin Verimliliğinin Karşılaştırılması

Beden Eğitimi Kavramı

Eğitimin doğal bir parçası olan ve eğitim faaliyetlerinin fiziksel hareketleri içeren bölümü olan beden eğitimi, öğrencilerin bedensel gelişimleri ile bağlı olan zihinsel, bilişsel, duygusal ve sosyal açıdan gelişimlerini sağlamaktadır. Bu sayede bireyler topluma uyum sağlayabilmeleri beden eğitimi ve sporun genel eğitim faaliyetlerine olan olumlu etkilerini ortaya koymaktadır. Bireylerin toplumsal hayata uyum sağlamalarında ve bilişsel, fiziksel ve sosyal yönden gelişimlerinin sağlanması bakımından önem arz eden beden eğitimi ve spor derslerine öğretim programlarında verilen önemin artırılması ve hak ettiği konuma getirilmesi son derece önemlidir. Okulda öğrenim gören öğrenciler, okulun bilgisayar laboratuvarı, spor salonu gibi olanaklardan faydalanabilmelidir. Okullarda öğrencilere yönelik gerçekleştirilen çeşitli sportif faaliyetler ile davranış problemlerinin asgari düzeye indirilmesinin yanında aynı zamanda bireylerin psikolojik yönden de rahatlamaları sağlanabilmektedir (Koç, 2007).

Beden eğitimi ferdin ruh ve beden sağlığını fiziksel kabiliyetlerinin geliştirme amacıyla, gerekirse katılanların kişisel özelliklerine ve içinde bulunduğu koşullara dayalı değiştirilebilen esnek kurallara dayanan jimnastiğe, oyuna, spora yönelik çalışma ve alıştırmaların tamamını kapsayan geniş perspektifli faaliyetlerdir (Aracı, 2004).

Spor

İnsanların yaşam tarzları sağlıkları üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Bireylerin sağlıklı bir yaşama sahip olmaları karşılaştıkları psikolojik problemlerle baş edebilmek, dengeli beslenmek, spor yapmak, sağlık açısından uygun şartlara sahip olan bir çevrede yaşamak gibi unsurlardan doğrudan etkilenmektedir. Günümüzde birçok hastalığın temelini oluşturan hareketsizlik, beden eğitimi ve spor dersinin öğretim programındaki etkinliğinin artırılması ile minimize edilebilmekte ve öğrencilere sağlıklı yaşam ve spor ilişkisini aşlamaya yönelik eğitim politikaları oluşturulması ile sağlıklı yaşamı engelleyen birçok unsur ortadan kaldırılmaktadır (Zorba, 2006).

Eğitim-Beden Eğitimi ve Spor İlişkisi

Eğitim milletlerin devamlılığı için tartışılmaz bir olgudur. Eğitimdeki genel hedef yetişmek ve gelişmekteki çocuk ve gençlerin, yaşadığı toplum içinde verimli, sağlıklı ve uyumlu bir şekilde olmalarını sağlamaktır.

Beden eğitimi ve sporu, fizikî ve ruhî bir eğitim olarak düşünürsek, beden eğitimi ve spor ile eğitimin özdeş olduğu söylenebilir. Bir sosyal olgu olan beden eğitimi ve spor, eğitim kapsamında düşünülmektedir. Buna göre eğitimin ekonomik gelişime katkısı ifade edilirken, spora ayrılan kaynakların ve faaliyetlerin de aynı görevi gerçekleştirebileceğini düşünebiliriz. Bununla beraber eğitim sonucunda en yüksek verimliliği yakalamak kaynakların verimli kullanılmasına bağlıdır. Bunun yanındaeğitimdeki alternatif alanlar arasında, spor eğitimi için ayrılan kaynaklar, insana yapılan yatırımlar olarak düşünülebilir (Erkal, Güven ve Ayan, 1998).

Günümüzde gelişmişlik içinde olan toplumlarda uygulanan en önemli eğitim faaliyetlerinden birisi olan beden eğitimi ve sporun hedefi, insanların fiziksel, zihinsel, sosyolojik, psikolojik ve kültürel açılardan gelişimlerine katkı sağlayarak toplumun sağlıklı nesiller kazanmasını gerçekleştirmektir.

Sağlık-Beden Eğitimi ve Spor İlişkisi

Geçmiş yıllarda insanlar, sağlık ile fiziksel uygunluk arasında önemli bir ilişkinin olduğunu düşünüyorlardı. Bu düşünce günümüzdeki modern toplumlarda daha da geçerlik kazanmıştır. Günümüzde çalışma ve onun sebep olduğu stres ortamına karşı koyabilmek amacıyla, fiziksel uygunluğa erişmeye yönelik hareketler yapılmaktadır.

Dünya'da insanların dinlenmekten daha ziyade çalışmak için yaşadığını düşünürsek, insan fiziki verimliliğini her an korumak zorundadır. Bundan dolayı fiziki verimlilik programlarının ana gayesi fiziki, zihni, sosyal ve psikolojik açıdan dengeli olmayı sağlamak olmalıdır (Zorba, 2006).

İnsanların hayatına devam edebilmesi için gerekli bütün görevler ve hareketler ferdin fiziki yapısında gerçekleşmektedir. Fiziki yapının gelişmesi sırasında oluşan bozulmalar, dengesiz durumlar veya geriye gitmeler, hareket ve davranış kabiliyetini de olumsuz etkilemektedir (Başaran, 2006).

Türkiye İle Bazı Avrupa Ülkelerinin Beden Eğitimi Derslerinin Verimliliğinin Karşılaştırılması

Beden eğitimi ve spor aktiviteleri, zaman içindeki gelişmeler sürecinde savaş hazırlığı olarak gerçekleştirilmiştir. Günümüzde beden eğitimi ve spor etkinlikleri sağlıklı yaşam, kendine güven, performans artırma, rekreasyon, kişiler arası iletişim ve yaşamda aktif olma konularında kazanım amaçlı uygulanmaktadır. Toplumların gelecekteki varlığı gençlerin yetişme süreçlerinde ve yetiştiklerinde fiziki ve ruhi yönden olgun olabilmeleri ile mümkün olacaktır. Modern çağda uygarlık fertlere verilen değer ve bununla birlikte verilen eğitime göre olmaktadır. Eğitimdeki gaye bireylerde bulunan özel yetenek ve kabiliyetlerin belirlenerek onları yüksek seviye ulaştırmasını katkı sağlamaktır. Bireylere fiziki, ruhi, zihni, toplumsal ve duygusal açıdan bir bütünlük içinde geleceğe hazırlamak, modern çağın eğitimin de temel öğelerindedir. Bu çağın anlayışına uygun eğitimin amaçları, bireyin zihni olarak yetiştirmenin yanında fiziki olarak yetiştirmek ile gerçekleşecektir (Gökmen, 1988).

Beden Eğitimi ve Sporu Düzenli Yapmada Azalan ve Yükselen Değerler

- İş yaşamında verimlilik artışı olması,
- Sağlık problemlerini kaynaklanan işe gidilen gün sayısının azalması,
- Kişinin kendisini daha enerji dolu hissedişin tembel olmayışı,
- Canlı, sağlam, hareketli ve egzersiz yapmaya istekli hale gelmesi,
- Kişisel saygı anlayışının artması,
- Vücudu fiziki ve ruhi streslerin olumsuz etkilerinden korunması,
- Yaşama daha mutlu bakma anlayışı kazanması,
- Sınırlı ve hiperaktif kişilik yapısının sakin ve huzurlu hale dönüşmesi,
- Kendine olan güveni anlayışında artış sağlanması,
- Bulunduğu ortamda kişilerle iletişim kurma, paylaşım ve yardımlaşma duygularında gelişme sağlanması, konularında yardım eden etkinliklerdir (Zorba, 2006).

Beden Eğitimi ve Sporun Temel Amaçları

Beden eğitimi ve spor günümüzde yetişen gelecek nesiller için temel özellik olan fiziki, zihni, duygusal ve sosyal yönleriyle gelişim amaçlayan, eğitimin geneli için tamamlayıcı olarak vazgeçilmez bir parça olarak gerçekleştirilen, planlı ve bilinçli faaliyetlerin tümüdür (Yıldırım, Yetim ve Şenel, 1996).

Beden eğitimi ve sporun temeldeki hedefi; günlük yaşantımızda beden eğitimi ve sporu vazgeçilmez bir olgu haline getirmektir. Bir farklı ifade olarak ferdin fiziki ve motorik özelliklerinin gelişmesine sağlayacağı değer yanında bireylere bedensel sağlığını koruma ve rekreasyon alışkanlığı kazandırmayı ön görmektedir. Böylece, ferdin fiziksel kapasitesinin en üst düzeyde tutulması ve geliştirilmesi hedeflenmekte, ayrıca bireylerin sosyal kaynaşma ve insancıl değerler kazanma açısından da gereksinimleri dikkate alınmaktadır. Bu yönde; Türk Milli Eğitimin Amaçları, Atatürk ilkelerine dayalı demokratik Türk toplum düzeninde; kişinin milli, ahlaki, insancıl ve üstün değerler geliştirmesi hedef olarak kabul edilmiştir (MEB, 2006).

Beden eğitimi oyun ve spor eğitim amaçlarına ilişkin planlama, program ve uygulamalarda, kişilik gelişim kuramları incelendiğinde görülecektir ki, özellikle gelişim dönemleri eğitim süreci ile yoğun çalışma halindedir. Bu çalışmalar, öğretim yaklaşımları ile ne kadar ilişkilendirilirse, hedef ve amaçlara ulaşma düzeyi o denli kolay olacaktır. Ayrıca gelişim dönemlerinin göz önüne alınması öğretimi büyük ölçüde etkileyecek, yeni öğretim yaklaşımları geliştirmesine neden olacaktır (Topkaya, 2004).

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmanın Yöntemi

Toplumlar kendi değerlerini esas alarak belli sistemleri oluşturmaktadırlar. Toplumların kendi ihtiyaçlarını dikkate almaksızın oluşturdukları veya farklı ülkelerden ithal ederek kullandıkları sistemlerin etkili olup olmayacağının kısa vadede anlaşılması mümkün olmamaktadır. Bu sistemlerin etkili olmadıklarının uzun vadede anlaşılması ise toplumların enerji, maddi, zaman ve insan kaynağı unsurları bakımından büyük çaplı kayıplara uğramalarına neden olmaktadır (Ada ve Aksu, 2009). Bu doğrultuda, Avrupa

Türkiye İle Bazı Avrupa Ülkelerinin Beden Eğitimi Derslerinin Verimliliğinin Karşılaştırılması

ülkeleri ve Türkiye arasında yükseköğretim düzeyinde spor eğitimi politikaları düzleminde bir karşılaştırma yapmak için AB politikalarının yanı sıra Avrupa ülkelerinin ulusal sistemlerine de bakmak gereği doğmuştur.

Bu çalışmanın evrenini, Avrupa ülkeleri oluşturmaktadır (Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Sırbistan-Karadağ, Slovakya, Ukrayna, Yunanistan ve Türkiye). Çalışmanın örneklem yoluna gidilmeyip belirlenen amaçlar kapsamında çalışılmıştır. Ayrıca, bu çalışmanın niteliğinin belirlenmesinde, ilgili literatürün taranmasının yanında, gözlem yaparak, gerçek durumu tarif etmek amaçlanmıştır. Ancak bu ülkelere giderek gözlem yapılması ile ilgili zorluklar (bütçe, zaman vb), nedeni ile AB web sayfalarından ve konu ile ilgili literatürlerden yararlanılarak sınırlandırılmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı genel olarak, Türkiye ve Avrupa'daki beden eğitimi ders saatlerini karşılaştırılarak beden eğitimi derslerinin verimliliği hakkında karşılaştırma yapmaktır.

Çalışmanın Modeli

Çalışmanın hazırlanmasında betimsel model kullanılmıştır. Olayların, olguların, nesnelerin, durumların, grupların ve birtakım alanların özelliklerinin açıklanmasını ve ne olduğu hakkında diğer bireylerde fikir oluşturulmasını amaçlayan çalışmalar betimsel modellenmiş çalışmalar olarak adlandırılır. Betimsel çalışmalar bir olaya ve olguya yönelik mevcut koşulların, daha önceki şartlar ile arasındaki ilişkiyi dikkate alarak bağlantı kurmayı amaçlamaktadır (Kaptan, 1998). Betimsel çalışmalar, konunun sınırlandırılması, çalışmaya yönelik elde edilen verilerin oluşturulan çerçeve kapsamında işlenmesi, gerçekleştirilen analizler neticesinde elde edilen bulguların yorumlanması gibi basamaklardan meydana gelmektedir. Betimsel çalışmalarda elde edilen verilerin öncelikle sistematik bir biçimde betimlemesi yapılarak daha sonra söz konusu betimlemelere yönelik çeşitli yorumlar ve açıklamalar gerçekleştirilir. En son aşamada ise elde edilen bulgulara dayanarak neden-sonuç ilişkisi araştırılarak sonuca ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

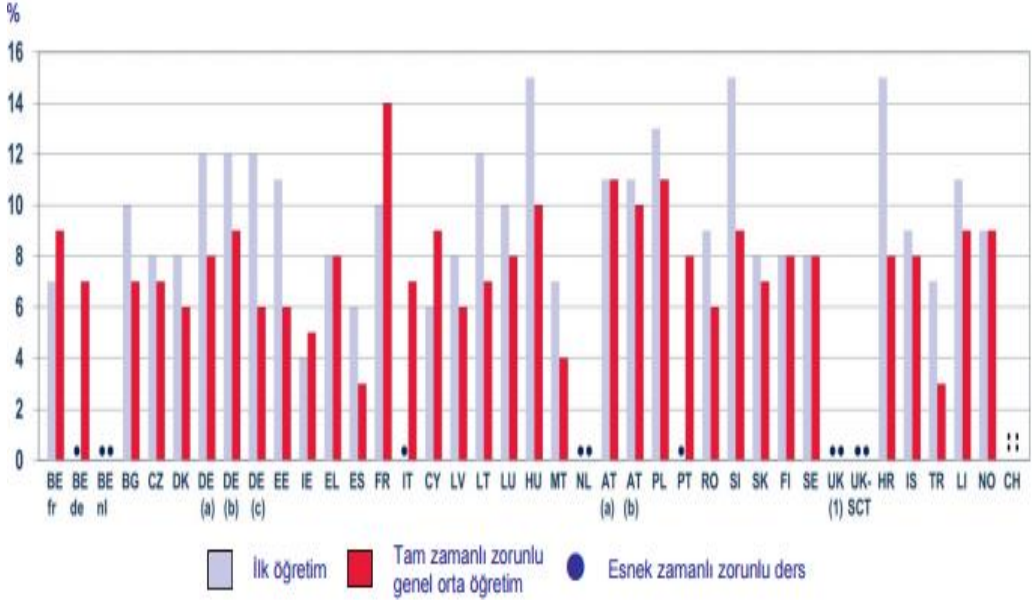
Avrupa ülkelerinde ilköğretim düzeyinde spor eğitimi sistemlerinin karşılaştırılması ve mevcut durumlarının değerlendirilmesine yönelik, “Belge Çözümleme” ile desenlenmiştir.

Verilerin Analizi

Öncelikle örneklem olarak alınan ülkelerde ilköğretim düzeyindeki eğitim kurumlarındaki beden eğitimi ders sayıları alınarak tablolastırılacaktır. Sonra ülkelerdeki ilköğretim çağındaki çocukların obezite, uluslararası spor müsabakalarına katılma durumları ve akademik başarıları karşılaştırılarak beden eğitimi derslerinin verimliliği hakkında yorumlarda bulunulacaktır.

BULGULAR

Tablo 1. Avrupa ülkelerinde eğitim-öğretim kademelerinde beden eğitimi ve spor dersine ayrılan zaman (<http://eacea.ec.europa.eu>)

Türkiye İle Bazı Avrupa Ülkelerinin Beden Eğitimi Derslerinin Verimliliğinin
Karşılaştırılması

Beden eğitimi ve spor dersine yönelik öğretim programlarında ayrılan zamanın ülkeler arasında farklılık gösterdiği gibi eğitim kademelerinde de farklılık gösterdiği Tablo 1’de görülmektedir. Bazı Avrupa ülkelerinde çeşitli eğitim-öğretim kademelerinde uygulanan öğretim programlarında çeşitli disiplin alanlarına yönelik ders saatleri merkezi olarak belirlenirken bazıları da bu konuda karar verme yetkisini okullara tanımışlardır. 2011-2012 eğitim öğretim yılında ilk kademede İrlanda’da 37 saat ders okutulması kararlaştırılırken Fransa’da ise 108 saat olarak belirlendiği görülmektedir. Yine Türkiye, Malta ve İspanya gibi ülkelerde ise eğitim-öğretimin ikinci kademesinde ders sayıları 24-35 saat arasında iken Avusturya ve Fransa’da ise bu sayının 102-108 saat arasında değiştiği görülmektedir (<http://eacea.ec.europa.eu>).

Ülkelerin öğretim programları incelendiğinde tüm ülkelerde beden eğitimi ve spor derslerine ayrılan zamanın diğer disiplin alanlarına oranla daha düşük seviyelerde olduğu görülmektedir. Beden eğitimi ve spor derslerine yönelik öğretim programlarında ayrılan zamanın daha az olması hem öğrenciler tarafından hem de öğrenci velileri tarafından dersin önemsiz bir ders olarak nitelendirilmesine neden olmaktadır. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik yapılan bu ayırım ilköğretimde daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde son yıllarda ilköğretim kademesinde beden eğitimi ve spor dersine ayrılan süre, matematik dersine ayrılan sürenin yaklaşık olarak yarısına tekabül etmektedir. Ülkemizde öğretim programlarında beden eğitimi ve spor ders saatine yönelik 2006-2007 eğitim-öğretim yılından günümüze kadar herhangi bir düzenleme gerçekleştirilmemiştir (<http://eacea.ec.europa.eu>).

Tablo 2. İlköğretim çağında çocuklarda görülen obezite sıklığı (Savaşan vd., 2015)

Ülke adı	Obezite Yüzdesi	Ülke adı	Obezite Yüzdesi
Fransa	11,4	İngiltere	23,1
İzlanda	12,4	İsviçre	12,0
Portekiz	13,4	Finlandiya	14,9
Lüksemburg	13,1	Danimarka	9,8

Yunanistan	26,0	Hollanda	9,9
Türkiye	23,5	İtalya	9,3
Norveç	6,4	İrlanda	20,1

Tablo 2 incelendiğinde obezitenin artık dünya genelinde görüldüğü ve küresel bir sorun haline geldiği görülmektedir. İlköğretim çağı çocuklarında obezitenin ülkemizde olduğu gibi Avrupa’da da sık görülen bir durum olduğu görülmektedir. Genel olarak hareketsiz toplum ve fastfood kültürü obezitenin en önemli sebepleri arasında yer almaktadır. Okullardaki beden eğitimi ders sayılarının obezite ile ilişkisinin zayıf olduğu Tablo 2’den anlaşılmaktadır. Çocukluk çağı obezitesiyle mücadelede sadece okulda beden eğitimi ve spor etkinlikleriyle başa çıkmak mümkün olmamaktadır.

Tablo 3.Türkiye ve Bazı Avrupa Ülkelerinin Nüfusları, Sporcu Sayıları ve Sporcu Yüzdeleri Dağılımı (Karahüseyinoğlu vd., 2005)

Ülke Adı	Nüfus	Sporcu Sayısı	Nüfus/Sporcu Sayısı	Nüfusa Göre Sporcu %
Lüksemburg	378.400	120.000	3.15	31.77
Almanya	80.000.000	24.000.000	3.33	30.00
Hollanda	15.000.000	4.000.000	3.75	26.66
İtalya	57.080.000	14.000.000	4.07	24.52
Fransa	55.000.000	13.000.000	4.23	23.63
Portekiz	10.500.000	2.000.000	5.25	19.04
Belçika	10.000.000	1.500.000	6.66	15.00
İngiltere	57.411.000	6.500.000	8.83	11.32
Türkiye	65.973.000	574.022	114.93	00.83

Türkiye İle Bazı Avrupa Ülkelerinin Beden Eğitimi Derslerinin Verimliliğinin Karşılaştırılması

Avrupa ülkelerinde toplam nüfus sayısının toplan sporcu sayısına oranının verildiği Tablo 3 incelendiğinde toplam sporcu sayısının toplan nüfusa oranının Lüksemburg'da %31,77, İngiltere'de %11,32, Portekiz'de %19,04, Hollanda'da %26,66, Almanya'da %30,00, Fransa'da %23,63, İtalya'da %24,52, Belçika'da %15,00 ve Türkiye'de ise bu oranın %0,83 olduğu görülmektedir. Bu oranlar göz önünde bulundurulduğunda Hollanda'da yaşayan her üç bireyden birinin sporcu olduğu söylenebilirken Fransa'da ise her beş bireyden birinin sporcu olduğunu söylemek mümkündür. Avrupa ülkeleri içerisinde sporcu nüfus yoğunluğunun açık ara farkla en az Türkiye'de olduğu görülmektedir ve yaklaşık her yüz on beş bireyden yalnızca birinin sporcu olduğunu söylemek mümkündür (Karahüseyinoğlu, 2005).

TARTIŞMA

Ülkemizde ve diğer birçok Avrupa ülkelerinde ilköğretimin zorunlu ve kesintisiz olması, bu dönemde beden eğitimi ve spor eğitiminin de kesintisiz ve zorunlu olduğunu göstermektedir. Ülkemizde ilköğretim kademesinde bireyler sekiz yıl boyunca beden eğitimi ve spor derslerine yer verilmektedir. Öğrenciler ilköğretimin birinci kademesinde eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamakta ve eğitim-öğretim süreci boyunca gelişimlerini sürdürmektedirler. Öğrenciler eğitim-öğretim sürecinin ilk beş yılında çeşitli fiziksel etkinlikleri gerçekleştirebilmek amacıyla çeşitli organlarını kullanabilmeyi, fizik kurallarını, birtakım önemli hareketleri yapabilmeyi, kurallara uymayı, zamanı etkili kullanabilmeyi, denge kurabilmeyi, spor alanlarını verimli ve etkili kullanabilmeyi öğrenmektedirler. Öğrencilerin eğitim-öğretim sürecinin ilk beş yılında başarılı olması durumunda, ilköğretimin ikinci kademesinde gerçekleştirilmesi hedeflenen aktivitelerde yer alabilir ve bu aktiviteleri gerçekleştirebilecek becerileri kazanabilirler. Ortaöğretim, beden eğitimi ve spor dersine yönelik öğretim programları hazırlanırken, çocukların ilköğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programını eksiksiz bir şekilde yerine getirdiği varsayılmaktadır (Yılmaz, 2016). Eğitim-öğretimin temel disiplin alanlarından birini oluşturan beden eğitimi ve spor dersi bireylerin hareket kabiliyetlerini geliştirerek, çeşitli fiziksel etkinlikler yardımıyla bireylerin eğitimini amaçlamaktadır. Beden eğitimi ve spor dersi bireylerin fiziksel gelişimleriyle birlikte aynı zamanda duygusal ve bilişsel gelişimlerinin de

sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Beden eğitimi ve spor dersinin hedeflerine ulaşabilmesi etkili bir öğretim programı, öğretmen ve öğrenci unsurlarının bir araya gelmesiyle mümkün olabilmektedir. Beden eğitimi ve spor dersi bu üç temel unsur çerçevesinde şekillenmektedir. Bu unsurlar arasında etkili bir uyumun ve sağlıklı bir ilişkinin olması, beden eğitimi ve spor derslerinin daha etkili ve verimli işlenmesine ve öğrencilerin bilişsel, duygusal ve fiziksel yönden bir bütün olarak gelişmesini sağlayan en önemli durumdur (Şengül, 2016).

Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretim programına yönelik son yirmi yıl içerisinde birtakım güncellemeler yapılmasına rağmen, ülkemizde spor alanındaki başarıların artırılmasına yönelik birtakım arayışlar gerçekleştirilmiştir. Bu hedefe yönelik uygulamalardan biri olan eğitim-öğretimin çeşitli kademelerinde okutulan beden eğitimi ve spor derslerinin haftalık ders sayılarının artırılmasına rağmen, okullarda beden eğitimi ve spor dersine yönelik uygulamalarda herhangi bir düzenleme gerçekleştirilmemiştir. Talim ve Terbiye Kurulu’nun 1997-1998 eğitim-öğretim yılında okullara gönderdiği 10/09/1997 tarih ve 143 sayılı kararına göre okullarda uygulanan haftalık ders saati uygulamalarında birtakım değişiklikler yapılmış ve bu kararlar birlikte ilköğretim okullarının birinci kademesinde haftalık beden eğitimi derslerinin 2 saat, ikinci kademesinde ise 1 saat olması belirtilmiştir. Bununla birlikte ilköğretimin ikinci kademesinde öğrencilere “spor etkinlikleri” adlı seçmeli ders tercihi de sunulmuştur (Sinan, 2015).

Beden eğitimi derslerinin Avrupa ülkelerinde daha çok önemsendiği, beden eğitimi derslerinin sadece müfredatla ve ders sayısı ile sınırlanmadığı ve diğer dersler gibi değerlendirildiği görülürken Türkiye’de gereken önemin verilmediği, genellikle “boş ders” tabiriyle değerlendirildiği görülmektedir. Toplumun beden eğitimi dersine gereken önemi vermeyişi dersin verimini de düşürmektedir. Beden eğitimi derslerinin tıpkı Türkiye’de olduğu gibi Avrupa’da da obeziteye alternatif bir çözüm olmadığı görülmektedir. Türkiye’de beden eğitimi derslerinin önemsenmeyişi sporcu yetiştirilmesinde de önemli sorunlara neden olmaktadır. Avrupa ülkelerinde ortalama her 8 kişiden biri sporcu olarak yetişirken bu oran bizde 115 kişiden 1 kişi sporcu olarak yetişmektedir (Karahüseyinoğlu vd., 2005).

Türkiye İle Bazı Avrupa Ülkelerinin Beden Eğitimi Derslerinin Verimliliğinin Karşılaştırılması

SONUÇ

Sonuç olarak ülkemizde uygulanan mevcut beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı ve mevcut spor alanları ile ilköğretim okullarında uygulanması gereken beden eğitimi dersi programının uygulanabilmesi ve modern spor bilimlerinde kabul edilen düzeyden beden eğitimi faaliyetlerinin yerine getirilmesinin çok zor olduğu söylenebilir. Türkiye’de öğrencilerin bilişsel, fiziksel ve duygusal yönden bir bütün olarak gelişmesini sağlayan, günümüz ihtiyaçlarını karşılayabilecek, bölgelere ve şartlara göre esnetilebilen öğretim programları ve bu programları etkili bir şekilde uygulayabilecek nitelikli beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmesi ile spor alanında istenilen başarı düzeyine ulaşılabileceği söylenebilir.

Öneriler

- Beden eğitimi ve spor derslerinin daha etkili ve verimli gerçekleştirilebilmesi için tüm eğitim kademelerinde beden eğitimi ders saatlerinin artırılması etkili olabilir.
- Beden eğitimi ders saatlerinin diğer disiplin alanları tarafından engellenmeyecek ve diğer disiplin alanlarını engellemeyecek ve maksimum verimin elde edilebileceği uygun saatlere konulması ile bu derslerin daha etkin bir şekilde gerçekleştirilebileceği söylenebilir.
- Beden eğitimi ve spor derslerindeki fiziksel etkinliklerin yerine getirilebilmesi için ihtiyaç duyulan sportif alanların ve gerekli materyallerin sağlanması ile derslerin daha verimli işlenmesi sağlanabilir.
- Tüm eğitim kademelerinde beden eğitimi ve spor derslerinin nitelikli beden eğitimi öğretmenleri tarafından verilmesi dersin daha verimli işlenmesini ve öğrenci ve veliler tarafından hak ettiği değeri görmesini sağlayabilir.
- Veli-okul ve beden eğitimi öğretmeni etkileşiminin kurulması beden eğitimi derslerinin etkinliğini artırabilir.

- Tüm eğitim kademelerinde uygulanan beden eğitimi ve spor öğretim programı tekrar gözden geçirilerek, öğrencilerin, velilerin ve çağın gereksinimlerini karşılayabilecek birtakım değişiklikler yapılması derslerin etkinliğini arttırabilir.
- Beden eğitimi ve spor dersi müfredatı sadeleştirilerek bireylerin psikomotor gelişimleri göz önünde bulundurularak ilköğretim kademesinde daha çok atletizm, jimnastik, oyun ve dans faaliyetlerine ağırlık verilirken ilerleyen eğitim kademelerinde ise birlik ve takım ruhu oluşumunu destekleyecek uygulamalara yer verilmesi beden eğitimi ve spor dersinin etkinliğini artırabilir.
- Beden eğitimi ve spor derslerine yönelik öğrenci, veli, okul ve diğer öğretmenler tarafından hak ettiği değerin verilmesi sağlanarak, dersin amacına uygun faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ders verimini arttırabilir.
- Beden eğitimi ve spor derslerinde kıyafet değiştirme, spor malzemelerini toplama gibi çeşitli faaliyetlerin zaman kaybını önlemesi amacıyla derslerin blok ders halinde işlenmesi ders verimini arttırabilir.
- Tüm eğitim kademelerinde öğrenciler periyodik olarak sağlık kontrolünden geçirilmesi derslerde olumsuz durumların ortaya çıkmasını önleyebilir.
- Beden eğitimi öğretmenleri tarafından güncel spor olaylarının ve spora yönelik yayınların takip edilmesi derslerin etkinliğini arttırabilir.
- Tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimleri kayıt altına alınarak öğrenci ve velilerde beden eğitimi ve spor dersinde yönelik farkındalık oluşturulabilir.
- Beden eğitimi ve spor dersinin tüm eğitim kademelerinde zorunlu ders olarak okutulması dersin hak ettiği konuma gelmesinde etkili olabilir.

Türkiye İle Bazı Avrupa Ülkelerinin Beden Eğitimi Derslerinin Verimliliğinin
Karşılaştırılması

KAYNAKLAR

Ada, S., Aksu, D. (2009). Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış. Ada S., Baysal Z. N. (Editör), Ankara: Pegem Akademi, Cantekin Matbaası, 2009: 1, 2, 50, 51, 103-204, 331, 415, 428.

Akyüz, Y. (1999). Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1999'a). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Aracı, H. (2004). Öğretmenler ve Öğrenciler için Okullarda Beden Eğitimi. (İkinci Baskı). Ankara: Bağırın Yayınevi.

Başaran, E. (2006). Eğitim Psikolojisi. 6.baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bowen, H. R. (1997). Investment in Learning. London: Johns Hopkins University Press.

Erkal, M., Güven, Ö., Ayan, D. (1998). Sosyolojik Açından Spor. s.115-118. Genişletilmiş 3. Basım, İstanbul: Der Yayınları.

Gökmen, H. (1988). Gençlerin Gelişmelerinde Beden Eğitiminin Rolü (Fiziksel Psikolojik Ve Sosyal Gelişmede), Orta Öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Ve Sorunları. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları Öğretim Dizisi.

Hardman, K., Marshall, J. (2000). The State and Status of Physical Education in Schools in International Context. European Physical Education Review. 6 (3), 203-229.

http://eacea.ec.europa.eu/education%20/Eurydice/documents/thematic_reports/150TR_HI.pdf

Kaptan, S. (1998). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri (10. Baskı). Ankara: Tekışık Yayınları.

Karahüseyinoğlu, M.F., Ramazanoğlu, F., Nacar, E., Savucu, Y., Ramazanoğlu, M.O., Altungül, O. (2005). Türkiye'nin Spordaki Konumunun Bazı Avrupa Ülkeleri İle Karşılaştırılması, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(1):75-82.

Koç, M. (2007). Şiddetin Ortaya Çıkardığı Psikolojik Travmayla Baş Etmede Sporun İşlevselliği, Kırgızistan, Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 18, 167-179.

MEB. (2006). İlköğretim Spor Etkinlikleri Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Yayınları.

Milli Eğitim Bakanlığı. (1983). İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Uygulamaları Yönergesi 1983-1984. Ankara: MEB Yayını.

Savaşhan, Ç., Sarı, O., Aydoğan, Ü., Erdal, M. (2015). İlkokul Çağındaki Çocuklarda Obezite Görülme Sıklığı ve Risk Faktörleri, Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 19(1):14-21.

Sinan, S. (2015). Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Güdülenme Profilleri ve Başarı Algısı Özelliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Şengül, Y. (2016). Sınıf Düzeylerine Göre Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Yatkinlıklarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Topkaya, İ. (2004). Hareket Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Öğrenme Ve Öğretimin Temelleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yıldıran, İ., Yetim, A., Şenel, Ö. (1996). Farklı Cinsiyetteki Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, I(1), 52-57.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yılmaz, A. (2016). Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımlarına Yönelik Ebeveyn Tutum ve Görüşleri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zorba, E. (2006). Herkes İçin Spor. İstanbul: Morpa Yayınları.